

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/kongresy-pamieci-narodowej/warszawski-kongres-pamieci-nar/182689,Raport-Edukacja-dla-pamieci-Prezentacja-wynikow-badania-swiadomosci-historycznej.html>
02.03.2026, 10:24

Strona znajduje się w archiwum.

Raport „Edukacja dla pamięci”. Prezentacja wyników badania świadomości historycznej Polaków

Kongres Pamięci Narodowej, 13 kwietnia 2023 r. Warszawa, PGE Narodowy

13.04.2023

Edukacja dla pamięci

**Przekaz wiedzy historycznej w kontekście
postaw Polaków wobec ich przeszłości**

Raport „Edukacja dla pamięci”

Organizowany przez IPN Kongres Pamięci Narodowej jest doskonałą okazją do dyskusji na temat świadomości historycznej Polaków. Podczas jego inauguracji dr Karol Nawrocki, prezes Instytutu Pamięci Narodowej, zaprezentował raport zawierający wyniki zleconych przez IPN badań na temat wiedzy historycznej Polaków i ich postaw wobec przeszłości. Omówienie tego projektu zostało zamieszczone w broszurze *„Edukacja dla pamięci”. Prezentacja wyników badania świadomości historycznej Polaków*. Oprócz szczegółowych danych zawiera ona także podsumowanie raportu i płynące z niego wnioski. Dokument ten, w języku [polskim](#) i [angielskim](#),

można pobrać ze strony internetowej IPN.

Oddajemy w Państwa ręce efekt prac zespołu naukowców pod kierownictwem dr. hab. Krzysztofa Malickiego, prof. UR, który na zlecenie Instytutu Pamięci Narodowej, przeprowadził w 2022 r. badania na grupach społecznych o kluczowym znaczeniu dla projektowania polityki edukacyjnej.

W badaniu wzięli udział uczniowie szkół średnich, nauczyciele historii oraz Polacy powyżej 20. roku życia. Szeroko zakrojone badania ilościowe uzupełniono pogłębionymi badaniami jakościowymi metodą zogniskowanych wywiadów grupowych. Pozwoliło to na uogólnianie wniosków na całą populację Polaków 20+ i nauczycieli historii (z błędem maksymalnym wynoszącym 3%) oraz uczniów szkół średnich (z błędem 2%). Przyjęta koncepcja badawcza umożliwia rozpoznanie struktury postaw obywateli wobec przeszłości.

Podczas realizacji projektu skonfrontowano sposoby nauczania historii preferowane przez nauczycieli z opiniami uczniów na ten temat. Wyniki badań wskazują, na szerokie spektrum możliwych zmian w tym zakresie, poprzez modyfikację stosowanych działań i wprowadzenie nowych rozwiązań. Warto przy tej okazji zwrócić uwagę na możliwości szkolnej edukacji w budowaniu postaw, które łączą zainteresowanie historią z dostrzeganiem jej wpływu na codzienne życie. Otwartym pozostaje pytanie, czy wysłuchany i uwzględniony zostanie głos młodego pokolenia, zasygnalizowany m.in. w wynikach prezentowanego badania.

W udostępnionym raporcie przedstawiamy szczegółowe dane uzyskane od ankietowanych. W licznych wykresach pokazujemy, jak kształtują się odpowiedzi Polaków na kluczowe pytania o źródła wiedzy, małe ojczyzny, bycie patriotą. Pokazujemy, co dla młodego pokolenia jest atrakcyjne i czy to, co atrakcyjne jest również wiarygodne. Ponad 50% uczniów wskazało internet i gry komputerowe jako najważniejsze i najatrakcyjniejsze źródła wiedzy historycznej. Jednak w hierarchii wiarygodności źródła te zajęły dopiero czwartą pozycję. Można więc wnioskować, że uczniowie mają świadomość ograniczonej wiarygodności wiedzy czerpanej z internetu.

Wyniki przeprowadzanych badań pozwalają na wskazanie źródeł wiedzy o historii, ich hierarchizacji i atrakcyjności. Planujący edukację w tym zakresie powinni zwrócić uwagę na fakt, że uczniowie za szczególnie wiarygodne źródło (ale nie najważniejsze), uznają rozmowy ze starszym pokoleniem, pasjonatami historii, kontakt z miejscami pamięci, muzeami, różnymi pamiątkami przeszłości. I że wiedzy historycznej poszukują raczej za pomocą YouTube'a, Wikipedii, czy Facebooka, niż przy wykorzystaniu publikacji książkowych, profesjonalnych portali naukowych lub wirtualnych bibliotek. Optymistyczne jednak pozostaje to, że muzea i miejsca pamięci postrzegane są jako ciekawe i bardzo wiarygodne źródła wiedzy. Dla większości badanych cenne są także rozmowy o historii w gronie rodzinnym i to nie tylko na tematy dramatycznych przeżyć, ale także codziennej pracy dla kraju.

Jak już zostało zasygnalizowane, uczniowie preferują odmienną niż nauczyciele formę przekazu wiedzy historycznej. Chcieliby zapoznawać się z nią aktywnie, dynamicznie i w terenie. Najlepiej podczas zwiedzania miejsc pamięci narodowej, a niekoniecznie przygotowując zleconą przez nauczyciela prezentację. Warto przeanalizować i monitorować te tendencje, bowiem tylko co dziesiąty uczeń deklarował skrajną niechęć do jakichkolwiek eksperymentów w zakresie wdrażania nowych form dydaktyki historii.

Przestrzenią do potencjalnych działań z zakresu polityki edukacyjnej jest także połowa dorosłych Polaków, u których zdiagnozowano ambiwalentną postawę wobec historii. To wszyscy ci, którzy nie przejawiają szczególnego zainteresowania historią, ale nie są też do niej nastawieni

negatywnie. To z myślą o nich (o zmianie ich postawy na refleksyjną i poznawczą) warto wprowadzać eksperymentalne formy przekazu historycznego. Przyjmując za jeden z punktów docelowych edukacji historycznej wzrost świadomości obywatelskiej i bazując na analizie postaw wobec historii, można przyjąć założenie, że poznawanie historii pobudza aktywność obywatelską.

Warto także zwrócić uwagę na zmianę w kanonach historycznych. Ich badanie to jeden ze skuteczniejszych sposobów poznawania wyobrażeń wspólnoty o historii, ponieważ kanony te są najczęściej dobrze rozpoznawane w danej zbiorowości i w pewien sposób ją symbolizują. Odzwierciedlając idee, wartości i wyobrażenia wspólnoty, sprzyjają tworzeniu więzi międzypokoleniowych. Z tego względu postaci i wydarzenia, które zaliczamy do kanonów dumy lub wstydu, mówią wiele o nas samych, o tym, jak się postrzegamy i jakie wartości są nam bliskie. W centrum naszej pamięci sytuuje się postać Józefa Piłsudskiego i odzyskanie niepodległości w 1918 r.; niemal wcale nie występuje ruch Solidarności. Najbardziej jednak znamienym przypadkiem zmian w tym zakresie jest malejące znaczenie postaci Jana Pawła II dla młodego pokolenia.

Na Kongresie Pamięci Narodowej o wynikach zaprezentowanego raportu „Edukacja dla pamięci”, formach przekazu historycznego, wykorzystania przestrzeni wirtualnej i nowych technologii w dydaktyce historii dyskutowali goście Adama Hlebowicza, dyrektora Biura Edukacji Narodowej: dr Karol Nawrocki, prezes IPN, dr Barbara Fedyszak-Radziejowska, doradca Prezydenta RP, prof. Zdzisław Krasnodębski, socjolog, nauczyciel akademicki i europarlamentarzysta, prof. Andrzej Szpociński, profesor nauk humanistycznych w Instytucie Studiów Politycznych PAN oraz dr. hab. Krzysztof Malicki, prof. UR, współautor i koordynator projektu „Edukacja dla pamięci”.

Zachęcamy Państwa do zapoznania się z raportem „*Edukacja dla pamięci*”. *Prezentacja wyników badania świadomości historycznej Polaków*, ponieważ może być on analizowany nie tylko pod kątem współczesnych postaw Polaków wobec ich historii, lecz także w kontekście ich potencjalnych przemian w przyszłości.

Transmisja odbyła się na kanale IPNtv

Częściowe wyniki raportu zostały zaprezentowane 20 marca 2023 r. podczas [konferencji prasowej](#) prezesa Instytutu Pamięci Narodowej dr. Karola Nawrockiego z udziałem dr. hab. Krzysztofa Malickiego.

Kontakt dla mediów:

Rzecznik Prasowy IPN – Dyrektor Biura:
dr Rafał Leśkiewicz
tel. 602 322 362
rzecznik@ipn.gov.pl

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

Pliki do pobrania

[Raport „Edukacja dla pamięci” \(PL\) \(pdf, 4.62 MB\)](#)
[Raport „Edukacja dla pamięci” \(ENG\) \(pdf, 4.56 MB\)](#)
